

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 február Nivódíj

Lator László: Hal, kutya, ember (Tóth Krisztináról)

A korábbiakhoz képest hosszú vers mára, mondhatni, külön tartománya lett Tóth Krisztina költészetének. Pályáját többnyire dalszerű darabokkal kezdte, majd kialakította, begyakorolta ezt a nagyon kezéhez álló, köznapias, már-már kényszeresen pontos rajzú részleteket ködös álm-félálomképekkel elegyítő, visszhangos terű, sokszólamú lírát. Úgy tetszik, egy cseppet sem kell erőlködni, hogy a látható-tapintható világból erre-arra kilépjen, s a mindnyájunknak ismerős valóságdarabokat valami személyes mélyáram sodrába merítse. A *Mozgó Világ* áprilisi számában megjelent *Hal*-ban kevesebb a szeszélyes kanyar, ritkább a képzetek nehezen követhető társítása, mint más sűrű anyagú hosszú verseiben, mint például *A világ minden országá-ban* (mi minden sejlik, villan meg abban a nagyanya hamvasztását szenttelenül megörökítő krónikában!) vagy a *körülöttünk, bennünk ólálkodó halált dísztelen színpadra állító Hol vagytok?-ban*. A *Hal* is letről indul, lassú, természetelvű képsorral, akár novella is lehetne belőle. Benzinkút, tankolás. *A benzinkútnál fémes koppanás*, a kocsiban alvó kisfiú felriad, *izzadt fejében még ringatóznak az öblök*, horgászni voltak, *a felszínen snecik serege rajzott* (pontos kép, mintha személyes fedezete volna, rávall Tóth Krisztinára, hogy ezt elhítheti velünk). Az elbeszélés folytatódik: a gyerek kiszáll, odamegy a *meleget böffentő* (mennyi minden múlik egy-egy ilyen váratlan jelzőn!) csomagtartóhoz. És itt alakot vált az írás. Mert a kép (*A ponty még élt. Egy újságpapíron rángott / nyákos teste*) csak első pillantásra egyszerű mikrorealista rajz. Az állati nyomorúság, s ebben van a vers ereje, nemcsak a még romlatlan gyermekszemben, hanem bennünk is súlyossá, emberérdekűvé változik. Mikor ezt olvassuk: *a ponty lassan tátogni kezdett, / kidülledt, megpattant szemét a mélyből / úgy tűnt, az emberarcra szegezte. / Váratlan erővel lökte őt agyának / végső szomja a levegőbe*, a hal kínlódása, az életöszön végső, reménytelen mozdulása megérint bennünk valamit. A versbeli kisfiú emlékezetébe vagy inkább: idegeibe, sejtjeibe belerögződik a hideglelés jelenet. Vajon Tóth Krisztina fejében ott van-e mögötte a lélekelemzés traumaelmélete? Meglehet, de rendezése, előadása olyan természetes, hogy elhisszük neki: ez a kis dráma megesett, és csakis így eshetett. Emlékezzünk egy másik versére, a *Kutyá-ra*, az autópálya szélén vergődő-döglődő, elgázolt kutya képére, benne a közvetlen látvány hitele. *A Hal*, felnőtt szemmel nézve, múltékony, akár el is felejthető megrendülése húsz évvel később egy fiatalkori szeretkezés közben felfakad. *Sűrű, bosszúálló ikrát eresztett / a fuldoklóként pulzáló szűk hüvelybe, / és suttogott, ne félj, nincs semmi veszve, / milyen természetesen köti vissza egy-egy szó, a fuldoklás, az ikra a mostanit az egykorihoz, miféle áramokkal töltődik fel a jelen!* A fiú bosszút áll, és jóvá is tesz valamit. A hajdani áldozat helyére új lény léphet, de szenvedésre születik az is. Mert az egyetemes szenvedésnek nincsenek meghúzható határai: hal, kutya, ember egy közös lét más-más formájú, de a sötét lényeket tekintve azonos sorsot hordozó részesei. Szóval: minden eleven, így vagy úgy, közös szenvedése, gyönyörűsége, pusztulása? Egyszeri, törékeny életünk alapképletei? Ahogy nemrégén mondták: egzisztenciális líra? Az őseber barlangfala? A költészet mostanában másfelé tart. De Tóth Krisztina, szerencsénkre, csak

belső készítéseinek enged: ezt tudja, ezt csinálja. És ha valakinek nem tetszik, amit mond, hallgassa, hogy mondja. Bármit tesz a versbe, földönjárót vagy túlvilágian szépet, helyén van a versben. Semmi kétség: így kellett, csakis így lehetett csinálni.

Tetszik

Egy embernek tetszik. Legyél Te az első ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Bächer Iván: Kriszta (Tóth Krisztináról)** Az egyszemélyes bíráló bizottság úgy ítélte meg, hogy a 2009...
2. **Spiró György: Mitől jó egy novella? (Tóth Krisztináról)** Mitől jó egy novella? Csapjon fejbe, amikor olvasom, aztán maradjon...
3. **Lator László: Hét év (Karafiáth Orsolyáról)** A Hét év majdnem szonon (ezt egy cseppet sem lekicsinylően...
4. **Lator László: Vers-látlet (Szöllősi Mátyásról)** Lator László Vers-látlet (Szöllősi Mátyásról) A díjazott, Szöllősi Mátyás, pályakezdő...
5. **Lator László: Minden a helyén van (Jenei Gyuláról)** Megjelöltem ezt-amazt, végül két vers maradt versenyben. Az egyik Jenei...

Cimkék: Lator László